

Et boost for **mand** og **hund**

Godt to års pause fra psykologstudiet giver Anders Kjærgaard mulighed for fysiske og mentale udfordringer – og stærke naturoplevelser. I efteråret 2009 og foråret 2010 har han sammen med en makker gennemført to slæderejser med Siriuspatruljen i Nordøstgrønland.

Rejsebrev ■ Af Anders Kjærgaard

■ Det er november 2009, og termometeret viser minus 26 grader. Solen har for længst vist sig for sidste gang og vil først være at se igen om mere end tre måneder. Det er tussmørke og vindstille, og det knirker højlydt, når skistøvlerne bevæger sig over sneskorpen. Slæden er pakket og står klar til afgang foran hundegården. Nu skal de 13 fantastiske dyr bare spændes for og så af sted. Endelig!

I hundegården bryder et inferno af larm den ellers perfekte stilhed. Højlydte, nærmest klagende hundehyl bryder ud i en vildskab, der, første gang man oplever det, virker næsten skræmmende. Men sådan skal det lyde. Det er glædeshyl og lyden af ustyrlig utålmodighed, og det forstærker naturligt den forventede spænding og glæde man selv bærer rundt på. Hundene har vidst det længe, og nu er de helt sikre. Det er i dag de skal af sted igen.

Så snart kommandoen er givet, kaster hundene sig frem i selen og udløser lang tids opsparet energi. Det er selve deres eksistens, der kommer til udtryk i dette træk, og de første mange hundrede meter foregår i et rasende tempo, indtil den værste vildskab er løbet væk. Her har man som slæ-

dekusk nok at gøre med bare at hænge på. Derefter overgår de til et mere sejt trav ud over isen, væk i mørket mod ukendt land. Efterårsrejsen med Sirius er i gang.

Det var befriende også for os slædekuske at komme af sted. Tilværelsen på en station med elleve andre kan med tiden godt give klaustrofobiske anstrøg til den glasklokke-tilværelse, man i forvejen lever, men på slæderejserne er det anderledes. Selv om det er en intensiv tomandsfærd, hvor man virkelig lærer hinanden godt at kende, fjerner de uendelige vidder og fremdriften straks den fornemmelse, man ellers godt kan få på den lille matrikel, som Daneborg-stationen udgør.

Efter at den første begejstring havde lagt sig hos hundene, skulle hierarkiet justeres. I vores flok er det Mimer, der har den nødvendige selvtillid og styrke til at sætte de andre på plads, og oftest er en knurren eller blottelse af tænderne nok, andre gange er det mere fysisk. Slædekuskene skal selvfølgelig alle hunde lystre og gøre det også. Ellers lærer de det. Hundene skal ikke desto mindre have lov til at etablere sig og finde deres plads i hierarkiet.

En dag begyndte Mimer således med at dele tæsk ud, og snart var alle hunde involveret. Rent kaos! Det medførte, at to af hundene, Arvid og Kikuk, blev så medtaget, at de måtte spændes på læsset de følgende dage, hvad der sænkede fremdriften betydeligt: Nu havde vi 85 kg ekstra på slæden og to hunde færre til at trække.

Mørketid og fornemmelser for sne

Det specielle ved efteråret er det tiltagende mørke og det til tider meget dårlige vejr. Det var tusmørke, da vi tog af sted, det blev mørkere undervejs, og det var helt mørkt da vi kom hjem! Scenariet minder om Astrid Lindgrens beskrivelse af Nils Holgerssons møde med 'den store forstener' i Lapland: *"Foran en trolde af is lå tre ulve. Ud af gabene kom fra den ene skarp kulde, den anden hvislende nordenvind og den tredje sort mørke."*

Det kan ikke undgå at påvirke. Man bliver hurtigere trætt, får større søvnbehov og har tendens til at fryse hurtigere. Man vænner sig dog til forholdene og glæder sig bare over den smule lys, der trods alt er. I timerne omkring middag

er det bedst, og her kan man nemt orientere sig. Ellers er de eneste lyskilder undervejs, såfremt det er klart vejr, stjernerne, månen og det flakkende nordlys, der i øvrigt optræder i fantastiske dimensioner på disse kanter.

Jeg erfarede også hurtigt, at sne og is ikke bare er sne og is, men findes i flere forskellige afskygninger. På efterårsrejsen prøvede vi det meste med blandede erfaringer til følge. På blankis eller hård sne er det fx let at stå på ski ved siden af slæden med en hånd på opstanderen og den anden

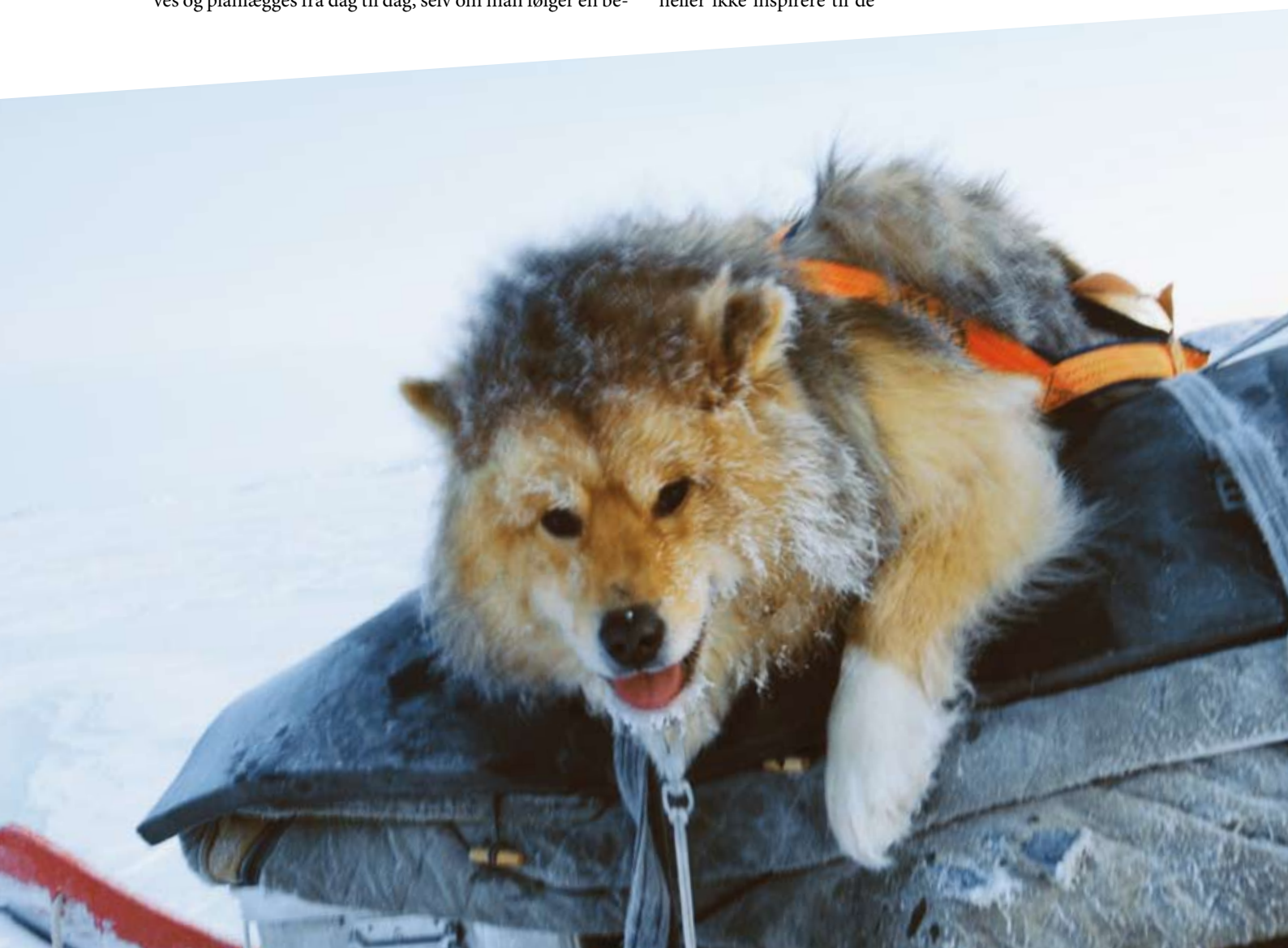
>

> i ståtovet, mens man drøner af sted. I nysne eller tøsne synker slæden derimod ned, og hundene må, i sne til bugen, følge det spor som slædekusken(e) tramper foran på ski. En anstrengende manøvre for både hund og mand. Endelig findes baksbælter, hvor isklumper i varierende størrelse er klumpet sammen i et gigantisk virvar. I dette føre må slæden i tide og utide hjælpes og skubbes over isklumper, og ikke sjældent tilter den 350 kg tunge slæde over en isskose, hvilket naturligvis også sænker fremdriften. Det er samtidig et af de utallige irritationsmomenter, der er på en slæderejse, for det bryder rytmen, hvis der er nogen, og det øger risikoen for slagsmål, da hundene klumper sammen, når slæden vælter.

Generelt dikteres en slædetur således suverænt af de ydre forhold – herunder også hunde og mænds helbred – og leves og planlægges fra dag til dag, selv om man følger en be-

falet rute. Normalt kører man 6-7 timer om dagen og tilbage lægger omkring 40 km, men nogle dage kan det tage 9 timer eller mere at gå 15 km.

Vi oplevede naturligvis også *vejr* dage, hvor vi lå underdrejet i en fangstmandshytte eller i teltet og blot ventede på bedre vejr. Det er klart sjovest at være i en gammel fangstmandshytte, når vind og vejr står i ét, for ud over en bedre komfort ligger her en masse gamle blade og bøger, man kan fordrive tiden med. Hundene skal selvfølgelig tilses, fodres og snakkes med, hvilket kan være en stor udfordring i en snestorm, men ellers går tiden bare med at spise, drikke, hvile og læse 'Se & hør' fra først i 1990'erne eller egne medbragte bøger. Hyggeligt nok i begyndelsen, men lidt enerverende efter tre dage. 'Nyheden' om, at Kronprins Frederik er begyndt at komme sammen med Malou Aamund kan heller ikke inspirere til de

store diskussioner mere, så man glæder sig bare til at komme af sted igen.

Der var dage, hvor vejret var lukket helt ned og alt var hvidt i hvidt. Eller nærmere gråt i gråt, for månen var ikke længere at se. Det var ubehageligt at trampe rundt i dette *white out*, for ligevægtssansen er næsten sat helt ud af spil. Under disse forhold bliver lydene også dæmpede, så der nærmest er tale om total sansedeprivation. Der er imidlertid ikke så meget at gøre andet end at tage en kurs, gå efter den ud i ingenting og så håbe at revner, forblæste sten eller baksopskruninger vil vise sig undervejs som pejlemærker.

I disse situationer havde man også tendens til flere gange at høre og se skygger af isbjørne, og det gav unægtelig en smule hjertebanken. Hver gang stod det imidlertid klart, at fantasien spillede et puds, og man kunne ånde lettet op og famlende fortsætte.

Hjem til jul

Dagen kom, da det var tid til at vende hjem mod stationen, og så er det næsten uundgåeligt ikke at møde andre slædehold: Alle veje fører til Daneborg på disse kanter. Vi mødte to andre slædehold i en gammel fangtsmandshytte, og det var rigtig hyggeligt efter halvanden måneds tomandsfærd at se de andre kammerater igen og få nye input. Der bliver fortalt røverhistorier og spist chokolade i store mængder! Dog kan pladsen være lidt trang i en lille hytte på 20 kvadratmeter, når man er seks mand og en syg hund indenfor. Men så får man trænet lidt tolerance i stedet.

” Pladsen kan være lidt trang i en hytte på 20 kvadratmeter, når man er seks mand og en syg hund indenfor. Men så får man trænet lidt tolerance i stedet. ”

I dagene omkring juleaften var der varslet snestorm (igen), så det medførte nogle lange dage for at undgå at blive fanget i denne. Udsigten til at ligge i telt og fejre juleaften med en pose frysetørret mad og en kop smeltet sne var ikke lige sagen, så vi kørte de sidste par dage i op til 13 timer om dagen for at nå hjem den 22. december. Trætheden forsvandt dog som dug fra den sol, der ikke var der, da vi rundede det sidste kap og kunne se Daneborgs elektriske lys i det fjerne – som en markant kontrast til mørket omkring. Et varsel om varme, god mad, et tiltrængt bad og rent tøj, og samtidig en indikation af, at efterårsrejsen var forbi.

Jeg havde i løbet af efteråret været spændt på, hvordan dagene ville forløbe: om det ikke ville være for ensformigt, for koldt og møjsommeligt, om man kunne blive ved med at tale sammen med makkeren osv. Men alle bekymringer, bortset fra lidt kolde tæer og fingre undervejs, var blevet gjort til skamme. Tværtimod oplevede jeg det som en stor tilfredsstillelse at kunne begå sig i et lille team under disse forhold, og selv om der helt sikkert var mange sure timer undervejs, kunne det ikke ændre ved det overordnede positive indtryk. For mig personligt var det som et 'missing link'. Ligeledes styrkede det selvtilliden at tænke tilbage på det, man havde været igennem og kunne konstatere, at vores valg og handlinger undervejs havde været de rigtige. Det gav en vis ro og tryghedsfølelse i forhold til den næste slæderejse.

FAKTA ■ Baggrund

I juli 2009 rejste stud.psych. Anders Kjærgaard til Nordøstgrønland som medlem af Siriuspatruljen. Patruljen håndhæver dansk suverænitæt og udøver myndighed i et operationsområde på fire gange Danmarks størrelse. Tjenesten varer 26 måneder, frem til september 2011.

Artiklen er Anders Kjærgaards andet rejsebrev. Det første, "Et bjørnespor i livet", blev bragt i Psykolog Nyt 21/2009.

> Juledagene blev blandt andet brugt til at genvinde nogle af de ni kilo, jeg havde smidt undervejs, og ellers bare nyde en varmere tilværelse indendørs. Det var samtidig i disse dage, at det for alvor gik op for mig, hvad jeg havde kastet mig ud i. De kommende år ville det ikke være i familiens skød, at julen blev fejret, men derimod sammen med 11 andre langskæggede bavianer. Og selv om der bestemt ikke manglede hverken mad, gaver eller godt selskab, blev der helt sikkert sendt mange tanker mod Danmark.

Januar gik med optælling af, og oprydning på stationens forskellige fagområder, der ligeledes skulle passes, samtidig med at der blev gjort klar til næste tur.

Den lange forårsrejse

Den lange forårsrejse skydes i gang den 20. januar og varer indtil sidst i maj for fire af Sirius' slædehold. De to sidste slædehold, hvoraf jeg dette år var del af det ene, deler perioden op mellem sig, for at stationen hele tiden kan være bemanded.

Selv om det stadig var mørkt, da vi tog af sted, var det med en helt anden fornemmelse. Dagen tiltog mærkbart i lys og kulminerede den 13. februar, hvor vi genså solen efter måneders fravær. Et fantastisk syn og et energiboost for mand og hund! Selv om termometeret viste minus 30 grader, skulle handskerne, traditionen tro af og varmes i de livgivende stråler.

Vores forårsrejse var planlagt således, at vi flere gange krydsede slædespor og nogle af de steder, hvor den myteomspundne Danmark-ekspedition over 100 år tidligere hav-

de huseret. Når man har læst historien, er det meget fascinerende og med en vis ydmyghed at færdes på disse steder, mærke historiens vingesus og mindes, hvordan ekspeditionen under ledelse af polarforskeren Mylius-Erichsen brugte to år på at kortlægge den sidste og ukendte del af Grønlands nordøstlige kyst. Derved opnåedes en lang række videnskabelige landvindinger og ekspeditionen var bl.a. med til at sikre Grønlands tilhørsforhold til Danmark. Den blev samtidig skæbnesvanger, idet tre mand, heriblandt Mylius-Erichsen selv, omkom, da deres forsyninger slap op.

Det understreger, at naturen er hersker heroppe. Og nøjagtig som det havde et århundrede tidligere, kan det få fatale konsekvenser, hvis man ikke er påpasselig.

Efterhånden kommer rutinerne til at ligge på rygraden og udføres tavst og eksercermæssigt. Der kan, som rejsen skrider frem, også gå lang tid mellem samtalerne. Ikke fordi man er uvenner, men simpelt hen fordi det meste er blevet vendt og drejet. Det er samtidig med til at tydeliggøre den stilhed, som på en underfundig måde er så tiltrækkende heroppe.

Når man har nået dagens mål eller må stoppe på grund af vejret eller andre forhold, skal der teltet, og i den forbindelse er der to faste arbejdsopgaver, som går på skift hver dag. Den ene mand er udendørsmand og sørger for at hundene sættes i kæde, fodrer dem, opsætter radio samt bærer grej ind i teltet, som indendørsmanden har sat op.

Sidstnævnte sørger for madlavningen, som hver dag er stort set den samme: Så snart der er smeltet noget sne, får vi en stor portion suppe med peanuts, pasta og masser af

vand. Dernæst ryger der en plade Marabou (to på de trælse dage), og så ligger man og hviler lidt og bliver gennemvarmet indtil hovedmåltidet, der oftest er efter radiotimen. Dette består altid af en form for pastaret med noget frysetørret kød, dertil masser af ketchup til at neutralisere smagen! Bagefter ryger der så en plade Rittersport. Måske har man så overskud til at læse et par sider i en medbragt bog, men så er man ellers også klar til at krybe i posen.

I teltet har hver mand sin side med store soveposer, og imellem er en plade med to eller tre primusbrændere samt en proviantkasse, der samtidig fungerer som bord. Ovenover hænger et net, hvor alt det fugtige slædetøj tørrer. Der bliver dejlig lunt, når først begge primusser er tændt, men fra der slukkes, går der kun få minutter, til temperaturen er dalet til minus 30 grader. Og så skal man helst ligge pakket godt ind i soveposen.

Udendørsmanden har til hverv at kontrollere alle hundes tilstand hver aften og snakke med hver enkelt. Man lægger sig ned på ryggen, klør hundene bag ørene og ser på stjernerne og nordlyset sammen med dem, mens man tilser deres poter og bentøj. Det kan være et rart frirum, hvis man har været irriteret på makkeren eller har haft en hård dag med dårligt føre, og mangel på hændelse eller bekymring er givetvis blevet fortalt til et altid lyttende hundeøre. Hundene udfylder således flere opgaver end at trække. De holder ved selskab, de kan hjælpe med at jage, og de beskytter. I dårligt vejr eller storm skal de tilses jævnlige for at sikre, at de ikke sner nede. Her ruller de sig nemlig sammen, slår halen over snuden og går nærmest i dvale mens de lader sig begrave i fygnesneen. Når man kravler ud til dem, rejser de sig imidlertid hurtigt, logrer altid godvilligt og trykker sig ind til én på en måde, der gør det svært ikke at knytte sig til dem.

Men det giver mening –

Det var underligt at være tilbage på stationen efterfølgende, og der skulle gå nogle dage, før jeg havde fordøjet de mange indtryk og vænnet mig til mere ordnede forhold igen. Overordnet set var jeg bare glad for at have gennemført de første slæderejser, uden at hverken min makker eller jeg selv var kommet til skade. Vi var undervejs ellers væltet flere gange og havde været i situationer, hvor jeg ofte tænkte, at 'det ender galt, det her'. Efterfølgende kunne jeg undre mig over, at det ikke gik værre end de blå mærker, der prydede vores bentøj flere steder.

Jeg var også glad, fordi vores makkerskab var forløbet uden skænderier eller større diskussioner, hvilket før har ødelagt slæderejser generelt og makkerskaber specifikt. Man lærer hurtigt hinandens vaner og temperament at kende, og små ting kan hurtigt vokse sig uoverskuelige, hvis man ikke får taget det i opløbet. Det var vi heldigvis gode til, de få gange situationen opstod, og ligeledes kunne vi grine af os selv og de trælse situationer, vi havnede i, hvilket helt sikkert også var vigtigt for moralen.

På slæderejsen ændres fornemmelsen for tid på en underlig måde. Dagene ligner hinanden, og den storslåede natur ændrer sig heller ikke meget. Det eneste, man er forpligtet til, såfremt det kører om planlagt, er at være på radioen kl. 08.00 og 20.00, så folkene på stationen kan få et overblik over, hvor de enkelte slædehold befinder sig, og viderebringe information.

Der er derfor god tid til bare at være til og lade tankerne strømme. Alt glider hurtigt i ét, og snart føles uger som dage, og man bemærker ikke selv, at man er blevet en integreret del af den uspolerede natur hele døgnet. Man færdes i den, lever i og af den og prøver at forstå og forudsige den. Det forstærker alle sanser og følelser, og på de gode dage befinder jeg mig mentalt et sted, jeg aldrig før har været, og oplevede værdier, som jeg ikke var klar over fandtes. Noget, man hurtigt bliver afhængig af.

Omvendt kan man på de dårlige dage undre sig meget over, hvorfor man frivilligt befinder sig i en kold, ensom og isoleret isørken langt væk fra alting, og hvor man flere gange har nok at gøre med at holde varmen. Det er ofte et surt slid i fx snestorm at skulle arbejde i timer for at finde lidt ly i kanten af et fjeld og sikre teltet, før man kan gå til ro, eller trampe spor foran slæden i sne til lårene. Men midt i elendighed og selvmedlidenhed får man så øje på de fantastiske hunde, som aldrig beklager sig, man bliver igen opmærksom på den storslåede natur, man er indlejret i, og pludselig føler man sig heldig i stedet. Og når stormen er løjet af, befinder man sig som noget af det mest naturlige midt mellem de 13 hunde og hyler med mod stjernehimlen som en del af flokken, der siger tak for dagens arbejde. På samme måde siger vi i øvrigt god morgen.

Det kan lyde underligt, men det giver mening og føles helt rigtigt.

*Anders Kjærgaard, stud.psych.,
p.t. Daneborg, Grønland*